

[Formanden]

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Glistrup (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om forberedelse af overenskomstsituationen 1981. (Mangepartsforhandlinger).

(Lovforslag nr. L 19).

Jeg skal i øvrigt henvise til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager det.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Poul Dalsager.

Formanden:

Jeg skal lade denne sag udgå af dagsordenen, da orlovsansøgningen er taget tilbage.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Lasse Budtz.

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 12. november 1979, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Forhandling

Tastesen (S):

Folketinget har nu vedtaget at meddele orlov til et medlem og at indkalde stedfortræderen.

Som ordfører for udvalget til valgs prøvelse skal jeg herefter tillade mig at gøre indstil-

ling om, at stedfortræderen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget.

Hr. *Lasse Budtz* er valgt i østre storkreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne storkreds, arbejdskonsulent *Jørgen Frederiksen*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet denne sag, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Arbejdskonsulent *Jørgen Frederiksen* godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 12. november 1979.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 131 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af:

Forslag til lov om midlertidigt stop for lønstigninger.

(Lovforslag nr. L 6. Fremsat 6/11 79. Første behandling 7/11 79. Betænkning 9/11 79).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Bakholt (S):

Jeg skal knytte et par bemærkninger til de ændringsforslag, der er stillet.

Der er først stillet et ændringsforslag af arbejdsministeren, som vi i socialdemokratiet kan tiltræde. Forslaget går ud på, at der stadig væk kan oprettes overenskomster på områder, hvor der ikke hidtil har været overenskomster, også i den periode lønstoploven

[Bakholt]

løber, og det er et forslag, vi er enige i. Vi kan være enige i, at det arbejde, som gøres af organisationerne for at få oprettet overenskomster, ikke må stoppes, fordi vi har en lønstoplov.

Så er der stillet et ændringsforslag af det konservative folkeparti, venstre og CD om 2 nye paragraffer. De går simpelt hen ud på at give ministeren bemyndigelse til på nærmere angiven vis at sikre lovens overholdelse og gennemføre sanktioner. Endelig foreslås det, at det vil kunne medføre bøde, hvis der sker en lønforhøjelse i den pågældende periode.

Vi er ikke tilhængere af, at arbejdsministeren skal have en sådan bemyndigelse. Vi mener, at loven, som den er udformet, er tilstrækkelig. Det er jo sådan, at lønforhøjelser, der måtte gives, ikke kan indregnes i priserne. Og endelig vil jeg sige, at det jo er en lov, der har en meget kortvarig karakter, så vi betragter de to ændringsforslag som unødvendige i den nuværende situation.

Jeg kan endelig føje til, at efter vor opfattelse har socialministeren også andre og mere vigtige ting at foretage sig i den kommende tid end at udarbejde den slags bemyndigelser.

Vi kan som helhed anbefale lovforslaget om prisstop med det ændringsforslag, som arbejdsministeren har stillet. Det skal ses sammen med de andre lovforslag, der bliver gennemført en af de nærmeste dage, bl. a. forslaget om prisstop, som også er et meget vigtigt element i den samlede helhed, som denne lønstoplov udgør en del af.

Enggaard (V):

Fra venstres side nævnede vi allerede ved første behandling, at et vigtigt punkt i forbindelse med denne lovgivning er spørgsmålet om parallelitet mellem denne lov og det tilsvarende, samtidig fremsatte lovforslag om stop for priser m. v.

Det er jo sådan, at en aftalt ulovlig pris bliver forfulgt med en lang række midler, som er foreslået i lovgivningen, men hvis der aftales en ulovlig lønstigning, bliver den det ikke. Kun hvis ulovlige kampskridt bliver taget, vil der ske indgriben, og det kan pådommes ved arbejdsrettens hjælp. Vi lægger megen vægt på fra venstres side, at arbejdsrettens placering i forbindelse med arbejdsvilkårene efter denne lov bliver fastholdt.

Arbejdsministeren har også bekræftet over for udvalget, at det er arbejdsretten, der tager skridt i den slags sager, men allerede ved første behandling afviste arbejdsministeren spørgsmålet om sanktioner, og vi hørte det samme fra socialdemokratiets ordfører her ved anden behandling. Det har man ikke villet høre tale om.

Jeg tror, det er uklogt. Det er trods alt den del af folketinget, som repræsenteres gennem mindretallet og dets forslag om at indføre sanktioner, der om en måned antagelig på ny skal behandle spørgsmålet om at videreføre denne lovgivning.

Foruroliger det slet ikke arbejdsministeren, at han i denne fase indretter sin lov ved hjælp af SF og fremskridtspartiet, som jo ikke vil drømme om at række hånd til lovens endelige vedtagelse, hverken nu eller til en eventuel videreførelse i en eller anden form, når vi når frem til nytår?

Venstre vil med de motiver, jeg har angivet her, anbefale det ændringsforslag, som er stillet af mindretallet, og som giver muligheder for, at man gennem bemyndigelser til arbejdsministeren kan opfylde lovens intentioner.

Venstre vil stemme imod det ændringsforslag, som arbejdsministeren har stillet. Hvis arbejdsministeren med sit forslag alene havde sigtet mod nye overenskomster og havde undtaget lønforbedringer i forbindelse med sådanne nye overenskomster, kunne venstre have overvejet at støtte forslaget, men som det nu foreligger, må vi stemme imod.

Grethe Fenger Møller (KF):

Jeg var egentlig noget forundret over, at arbejdsministeren, lige så snart udvalgsarbejdet startede i arbejdsmarkedsudvalget, stillede et ændringsforslag, idet dette ændringsforslag jo hverken var begrundet i overvejelser eller forslag, der var kommet frem under udvalgsbehandlingen. Jeg går imidlertid ud fra, at arbejdsministeren har haft en eller anden baggrund for at komme med forslaget på dette tidspunkt, men mærkeligt var det nu.

Det konservative folkeparti kan ikke tiltræde arbejdsministerens ændringsforslag, ikke fordi vi egentlig har noget imod, at der forhandles eller indgås kollektive overenskomster på områder, der ikke har været dækket af en sådan overenskomst, men fordi vi

[Grethe Fenger Møller]

mener, at ændringsforslaget indebærer, at disse overenskomster kan betyde en lønforbedring – det fremgår direkte af bemærkningerne til lovforslaget – en lønforbedring, der skal træde i kraft allerede den 1. januar 1980. Vi finder ikke, at det er rimeligt, at der for sådanne undtagelsesgrupperes vedkommende skal være mulighed for at få en fortrinnsstilling i forhold til de områder, der er dækket af de almindelige overenskomster.

Vi er tilfredse med, at arbejdsministeren i arbejdsmarkedsudvalget har bekræftet, at overenskomststridige arbejdsnedlæggelser og andre retsstridige kampskridt vil kunne blive behandlet efter de normale fagretlige regler og pådømmes af arbejdsretten. Men herudover mener vi, at det må være rigtigt og nødvendigt, at man sikrer mulighed for, at loven virkelig bliver overholdt, og derfor har vi – således som jeg også bebudede det allerede under førstebehandlingen – stillet ændringsforslag om dette sammen med venstre og centrum-demokraterne. Vi har ønsket at give ministeren en bemyndigelse, således at ministeren kan sikre, at loven bliver overholdt. Vi har også fundet det væsentligt, at der allerede i denne lov – selv om den kun skal gælde i 7 uger – bliver indført en hjemmel til, at personer, det være sig arbejdsgiver eller arbejdstager, der overtræder loven, kan blive idømt en bøde. Det er vores opfattelse, at der vil være et behov for at videreføre denne lov efter gyldighedsperiodens udløb, og derfor finder vi også, at det havde været særdeles væsentligt og rigtigt, om man allerede på indværende tidspunkt havde fået indført en sanktionsbestemmelse.

Vi har sagt – og det står vi ved – at vi, når dette lovforslag kommer til tredje behandling, vil stemme for det med de af os stillede ændringsforslag, og det gør vi, fordi vi gerne vil give regeringen en chance. Vi vil gerne give regeringen tid til at udarbejde og komme med mere langsigtede forslag, og vi må så håbe, at regeringen virkelig udnytter den frist, som den får ved vedtagelsen af dette lovforslag og formentlig også af lovforslaget om prisstop. Vi håber, at regeringen bruger denne frist til at udarbejde forslag, som er fornuftige, og som kan videreføre de intentioner, der ligger i dette forslag. Såfremt man vil gøre det, vil vi også fra konservativ side gå ind i positive forhandlinger om en sådan lovgivning, men vi håber meget, at regerin-

gen vil være opmærksom på, hvem det er, den normalt kan forhandle med og diskutere med, når det drejer sig om arbejdsmarkeds-spørgsmål.

Lawaetz (FP):

Nu håber jeg selvfølgelig ikke, det vil forurolige arbejdsministeren, at fremskridtspartiet kan gå ind for hans ændringsforslag, men det drejer sig jo måske om en række tiltrædelser af overenskomster, og vor opfattelse er den, at det arbejde, der foregår, skal have lov til at fortsætte. Jeg tænker herunder også på det klima, der findes rundt omkring i virksomhederne; det kunne virke skadeligt, hvis man afbrød de normale forhandlinger.

Der er nok begået en uretfærdighed – med arbejdsministerens tilladelse vil jeg nævne det. Da der jo ikke er organisationstvang i Danmark, har vi faktisk ikke medtaget de eventuelle uorganiserede firmaer, som er midt i en forhandling.

Jeg vil gerne pege på, at vi er imod de to ændringer, der er foreslået af venstre, de konservative og CD, og det undrer os i og for sig, at disse, skal vi sige meget liberale partier kan gå ind for bødestraf til både arbejdsgivere og arbejdere. Det er i hvert fald imod vores opfattelse.

Jeg pegede på forleden i min ordførertale, at det kan falde for, at man er nødt til at give en præmiering eller en forhøjelse, også mens denne lov er gældende, og pegede på eksemplet med en eksportordre, der skal ud til en bestemt tid. Da kunne det være meget vanskeligt, om det var strengt forbudt at give et par kroner ekstra for at få den færdig til juleaften, så fremskridtspartiet må gå imod ændringsforslaget.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Vi er så nået gennem udvalgsarbejdet omkring lønstoplovforslaget, og ingen er vel i tvivl om, at det ikke har ændret noget på SFs syn på dette lovforslag. Tværtimod kan man sige, at vi på flere områder har fået bekræftet vores bange anelser om, at dette ikke alene får virkning i 7 uger for de grupper, der nu er tale om, men at det også kan få betydning for arbejdsløshedsdagpenge, sygedagpenge og i mindre grad, men dog alligevel, for efterløn. Det er blevet klart gennem udvalgsarbejdet.

[Lilli Gyldenkilde]

Jeg beklager meget, at det også er sådan, at lærlinges kontrakter bliver brudt ifølge lovforslaget. Det forekommer mig, at regeringen ved sin redegørelse sagde, at de dårligst stillede grupper ikke skulle lide under landets krise, men det kommer de rent faktisk til, i og med at de ikke får de lønforhøjelser, som ligger i deres lærlingekontrakter.

Fra SFs side støtter vi ministerens ændringsforslag ud fra den betragtning, at det jo er helt meningsløst, at de, der forhandler disse kollektive overenskomster, ligefrem skal blive arbejdsløse i denne 7 ugers periode.

De ændringer, der er foreslået af de borgerlige partier, stemmer vi naturligvis imod. Jeg er ærligt talt noget bekymret over, at man nu vil kriminalisere disse ting. I bemærkningerne til ændringsforslaget står der et sted, at man henviser til lov om priser og avancer, hvori der opereres med både bøder og hæfte. Så vidt jeg er orienteret, er der i al fald ikke tale om hæfte på noget som helst område i prislovgivningen. Det må være om andre ting, der dér er tale, men det siger lidt om, hvad det er, man vil fra borgerlig side. Man vil have en bemyndigelse til ministeren, således at der kan fastsættes sanktioner, og disse kan så blive både bøder og hæfte. Det synes jeg er lige groft nok, men jeg synes egentlig også, at det er lige groft nok, at arbejdsmarkedets hovedorganisationer, forestiller man sig, skal være en slags underret, som nu skal sidde og hurtigarbejde omkring disse ting og så give en indstilling til arbejdsretten, hvorefter man så skal dømmes. Eller er det slet ikke arbejdsretten, der er tale om? Er det domstolene, der er tale om? For så vidt jeg ved, plejer det kun at være arbejderne, man slæber i arbejdsretten.

Under alle omstændigheder synes jeg, det er meget beklageligt og meget betænkeligt, og jeg beder socialdemokratiet om at være opmærksom på det, der her sker. På den ene side står man fra borgerlig side og taler om nye ting, der skal sættes i kraft efter 1. januar, hvilket godt kan gøre mig betænkelig, for hvad er det for nye ting? Det er afløsning af lønstoploven. På den anden side forsøger man at kriminalisere. Der var en, der engang heroppefra sagde: A siger velbekomme. Jeg er lige ved at bruge hans ord, men jeg håber, at det, der står her, kan afskrække lidt.

Bolvig (RV):

Som understreget ved første behandling har vi absolut brug for en god forberedelsestid, når vi skal tilrettelægge den langsigtede økonomiske politik, som der er så stort et behov for. Jeg synes, at talrige august- og septemberforlig har vist os, at to, tre, fire dage ikke er tilstrækkeligt, og at vi så ikke opnår det, vi stiler efter. Det er baggrunden for, at det radikale venstre kan støtte disse pris- og lønstoplove.

Der forekommer uretfærdigheder. Det har f. eks. fru Lilli Gyldenkilde ganske ret i. Men jeg ønsker at understrege, at varigheden af disse love er, fra man sætter gran op i gaderne, og til man piller den ned igen. Jeg synes, at firkløverpartierne optræder, som om love her har flere års varighed, ligesom VS taler om, at det er et stort skridt på vejen til den totalitære stat. Vi betragter det som en god pusterumslovgivning, som vi i høj grad har brug for. Men jeg ønsker at understrege, at kommer der ikke forslag til en langsigtet økonomisk politik her ved periodens udløb, er de love, vi gennemfører nu, værre end ingenting.

Jeg vil gerne på det radikale venstres vegne sige ja til det af ministeren stillede ændringsforslag og nej til det ændringsforslag, der ligger fra firkløverpartierne.

Mimi Jakobsen (CD):

Det kan virke en lille smule forunderligt, at det er andre partier, der skal stille ændringsforslag i en betænkning for at sikre, at ministerens egen lov bliver overholdt, men sådan er det altså. Jeg kan tilslutte mig hr. Enggaards beklagelse af, at man ikke i denne midlertidige lov i højere grad har villet lægge øre til andre partier, som skal være med til at bære loven igennem. Jeg tror nemlig ikke på, at det bliver nemmere i en forlængelseslov at få nogle sanktionsmuligheder ind. Hvis man ikke får det nu, er jeg bange for, at man ikke får det. Det være også et svar til hr. Bolvig, som siger, at vi optræder, som om det var en lov, der skulle vare i flere år. Ja men vi forudser, at der kommer en lignende lov til afløsning af denne lov, og netop derfor ønsker vi fra CDs side sanktionsmulighederne ind nu, i stedet for at de skal afvente den længe-revarende lov. Jeg tror ikke, det bliver nemmere.

[Mimi Jakobsen]

Og derfor vil jeg også anbefale folketinget at sikre disse sanktionsmuligheder allerede nu.

Fru Lilli Gyldenkilde talte om en kriminalisering. Jeg synes, det er et vildt overdrevet udtryk. Vi har netop ønsket med dette ændringsforslag at afdæmpe det, der kunne kaldes en kriminalisering, at få det trukket helt ned på et så afdæmpet plan, som det overhovedet kan komme, men hvor der stadig væk er mulighed for, at man kan få en økonomisk straf for en ulovligt opnået økonomisk fordel. Det er det, der er tale om, og ikke spor andet. Jeg vil afvise påstanden om kriminaliseringsønsker.

Så har der været argumenteret imod de bivirkninger, arbejdsministerens ændringsforslag kunne have. Vi ønsker heller ikke fra CDs side, at hele processen i retning af, at flere og flere bliver organiseret, skal sættes i stå, det er under ingen omstændigheder i nogets interesse, men vi er bekymrede for, at disse grupper skal få en bedre status end de, der allerede er under overenskomster. Jeg kan derfor ikke stemme for ministerens ændringsforslag, og jeg skal også anbefale andre at afvise det.

Tyroll (VS):

Nu har vi haft udvalgsbehandling af dette indgreb i lønfastsættelsen ude omkring på virksomhederne, og så er spørgsmålet, om man kan vurdere betydningen af dette lovforslag. Det kan vi selvfølgelig ikke med den begrænsede tid, der har været til at få meddelelser frem fra arbejdspladserne om, hvad konsekvensen er for dem, og det er selvfølgelig en fordel for arbejdsministeren, at det er tilfældet. Men at der er tale om kraftige konsekvenser, fremgår af en række udtalelser fra dele af fagbevægelsen.

Der har været forskellige eksempler fremme: smedene på B&W Motor bliver frarøvet 600 kr. alene i denne periode; afdeling 5 under Metal plejer at bruge disse 2 måneder til at ajourføre lønforholdene; det samme gælder typograferne. Det er store områder, der drejer sig om, og lovforslaget rammer især hele metalområdet, derunder også de ca. 45.000 ikke-faglærte SID-medlemmer, der arbejder inden for metalområdet, samt en række medlemmer af Kvindeligt Arbejderforbund. Men også normallønsområdet med

bonusafklønning og andet vil blive ramt. Der er faktisk ingen grænser for, hvad der båndlægges. F. eks. har vi fået svar om, at en akkord, der ved kontrolmåling har vist sig at være for hård, ikke ændres inden for perioden. Arbejderne tvinges simpelt hen til at trækkes med den i den periode, lovforslaget omhandler.

Forslaget griber således dybt ind på alle niveauer og områder: anciennitetstillæg, beregningsgrundlaget for arbejdsledeshedsunderstøttelse, efterløn og meget mere.

Man det er jo ikke alene her, der får konsekvenser. Der er også hele området, der hedder aktiviteterne i fagbevægelsen. Virkningerne er ikke bare økonomiske. Flere faglige områder har meldt om konsekvenserne for det arbejde, de forsøger at bygge op. De typografiske arbejdspladser i København er i fuld gang med deres halvårige lønforhandlinger; dem søger den socialdemokratiske regering stoppet med dette indgreb. Det samme gælder metalområdet i øvrigt. Kioskpersonalet på DSB-færgerne må stoppe deres faglige aktiviteter, mener de. En lang række eksempler som SID i Nørresundby kunne sikkert fremdrages. De udtaler det samme. Den faglige aktivitet i området har været meget stærkt stigende, og medlemmerne er meget utilfredse med lønstoppet, der ophæver alle de forhandlinger, som de netop var i gang med. Det er jo helt klart konsekvenserne af lovforslaget, sådan som flere faglige organisationer fremhæver det. Der er ikke blot forsøgt at sætte stop for lønningerne. Alt fagligt arbejde i organisationerne forsøges lammet i perioden, idet der ikke kan forhandles. Det er den klare konsekvens af lovforslagets § 1, stk. 3.

Derfor udtaler mange i fagbevægelsen sig på linje med f. eks. Radiotelegrafistforeningen, som har henvendt sig til arbejdsmarkedsudvalget. Den siger, at ved de stadig tilbagevendende overgreb på den frie forhandlings- og aktionsret svækker folketinget organisationernes muligheder for at fungere tilfredsstillende, og man skaber derfor tvivl om organisationernes handlemuligheder og dermed deres berettigelse. Det er, hvad en større faglig organisation mener om det, der bliver foretaget her, og flere slutter op i rækkerne bag den.

Det er lige nøjagtigt disse konsekvenser, der er den stærkeste årsag til, at VS er conse-

[Tyroll]

kvente modstandere af indkomst- og lønpolitik. Det er her, VS sammen med mange i fagbevægelsen ser farerne for fagbevægelsens fremtid. Derfor støtter VS også de faglige organisationer, som klart har tilkendegivet, at de agter at sprænge lønstoppet, at de vil ignorere vedtagelsen af dette lovforslag lige så meget, som det ignorerer lønarbejdernes interesser.

Kampen mod disse tilbagevendende indgreb kan ikke begrænses til et spørgsmål om retsbevidstheden hos den almindelige lønarbejder og om, hvad et angreb på denne kan få af konsekvenser på længere sigt, sådan som jeg har set SF nære bekymringer for det. Et sådant forsvar for overenskomstsyste-
met er alt for begrænset i sit sigte. Overenskomstsyste-
met skal aktuelt forsvares ikke for at forsvare en retsbevidsthed blandt lønarbejderne, men for at afvise angrebene på fagforeningernes funktioner og forsøgene på at svække lønarbejdernes organisationer. Forsvaret tjener til at styrke de faglige organisationer til at kunne gennemtvinge deres interesser uafhængigt af overenskomstsyste-
met, trepartsdrøftelser o. lign. Der skal flyttes hegnspæle, hvis fagbevægelsen skal sikre sin fremtid, men det er på en helt anden måde end ved den indhegning af fagbevægelsens aktionsmuligheder, som regeringen og LO-toppen står for. Disse hegn skal brydes ned.

Hvad sker der, hvis det ikke lykkes? Ja, det er dette lovforslag jo et tydeligt eksempel på. I et svar til arbejdsmarkedsudvalget på, om lovforslaget indebærer indskrænkning i den nuværende adgang til at aktionere i forbindelse med opsigelse af lokale akkordaf-
taler f. eks. og til støtte for krav om en ny aftale, siger arbejdsministeren i bilag 25, at sådanne aktioner vil savne et lovligt formål og derfor være overenskomststridige. Man må bide kraftigt mærke i dette svar. Det siger uhyggelig tydeligt, at arbejdsministeren sætter lighedstegn mellem det, at en aktivitet er ulovlig efter dette lovforslag, og at det er overenskomststridigt. Arbejdsministeren forsøger at kalde den snigende kriminalisering af lønarbejdernes aktiviteter og aktionsmuligheder noget andet for at sløre, hvad det egentlig drejer sig om. En spade må ikke længere hedde en spade. Det ville være alt for afslørende for socialdemokratiet, at tingene blev kaldt ved deres rette navn. Ikke alene forsøger arbejdsministeren på denne måde

at lægge røgslør over den snigende kriminalisering ved at benytte betegnelsen overenskomststridig. Nej, arbejdsministeren afslører også socialdemokratiets stærkt tærede holdning til overenskomstinstitutionen derved, at et hvilket som helst lovdkat fra regeringen rask væk, og uden at nogen blinker, bliver kaldt for en overenskomst. Den statslige centralistiske udvikling er til stede i partiets top. Lovindgreb er det samme som overenskomster. Et statsligt diktat er lig med overenskomst i deres bevidsthed. Det tjener på ingen måde arbejderklassens interesser, at en spade ikke længere kaldes en spade, når funktionen reelt er den samme.

Hvor snublende nær den endelige kriminalisering er i form af retslig behandling og bødesanktioner, fremgår uhyggelig tydeligt af de borgerliges ændringsforslag, der giver mulighed for at indføre disse ting, hvis fagforeningerne alligevel skulle fortsætte deres aktiviteter. Socialdemokratiet baner i virkeligheden vejen for de borgerliges ønsker og styrker de borgerliges offensiv på dette område. Det er derfor ønskeligt at få en klar erklæring om, at socialdemokratiet under ingen omstændigheder vil medvirke til at give sanktionsmuligheder over for fagbevægelsens og fagforeningernes aktiviteter, hverken direkte eller indirekte gennem bøder til arbejdsgivere for at give lønfremgang. Det ville være ønskeligt, om man fra den socialdemokratiske arbejdsminister her fik en klar erklæring om, at det, man her vender sig imod, ingen sinde vil finde anvendelse, så længe socialdemokratiet har ansvar for, hvad der sker fra regeringsmagtens side. Det synes jeg ville være væsentligt, og det ville være væsentligt, om det kom nu, før de trepartsdrøftelser, som man nu vil forsøge sig med, hvor man jo kan forudse, at det er en 4-årig periode, der skal laves lønstop for.

VS tror desværre ikke så meget på, at det er muligt at aftvinge socialdemokratiet en sådan erklæring. I realiteten har regeringen jo vist, at kriminalisering ønskes, blot skal lovindgrebet kaldes en overenskomst, for at man derefter kan få sanktionsmuligheder via det fagretlige system og arbejdsretten. Så ses det ikke tydeligt, at det er en kriminalisering. Smart tilsløring, kalder vi det i VS.

Med hensyn til de konkrete ændringsforslag, der ligger her, har vi ikke ønsket at væ-

[Tyrol]

re medforslagsstillere til det ændringsforslag, som arbejdsministeren kommer med. Det skyldes simpelt hen, at hvis dette lovforslag ikke var fremsat, så havde der ikke været nogen problemer med de overenskomster, der skulle indgås rundt omkring. Det er socialdemokratiets aktiviteter, der lægger op til disse problemer.

Vi vil alligevel stemme for dette ændringsforslag. Det, der er tale om, er udelukkende, at man får lov til at gennemføre nogle overenskomster, men derefter skal aktiviteterne også sluttes i den periode, hvor lovgivningen gælder, så er der ikke plads til flere faglige aktiviteter. Det er altså ikke, fordi vi er ovenud begejstrede for helheden i dette lovforslag, at vi mener, at der skal foretages nogle lempelser her, men vi vil da gerne være med til at hjælpe arbejdsministeren med det, han har kvæjet sig med ved udarbejdelsen af dette lovforslag.

Dernæst må jeg selvfølgelig give til kende, at vi stemmer imod det ændringsforslag, der er stillet af de borgerlige. Vi har selvfølgelig hele tiden været klar over, at man ønsker på denne måde at nedgøre arbejdernes faglige organisationer, at nedgøre lønarbejdernes positioner her i samfundet, at man ønsker at undergrave overenskomster osv., og at man ønsker herigennem at kriminalisere de aktiviteter, som fagbevægelsen udfører. Det har vi hele tiden været klar over. Det ærgerlige er selvfølgelig, at socialdemokratiet i den grad lægger ryg til at fremme muligheden for, at det køres igennem, baner vejen for disse kriminaliseringsforsøg.

Poul H. Møller (KrF):

Denne lønstoplov, der nok må siges at være restriktiv, skal ses i relation til den meget korte gyldighedsperiode, den har, nemlig efterhånden i virkeligheden kun ca. 6 uger. Vi i kristeligt folkeparti synes derfor ikke, der er megen mening i at begynde med at føje undtagelser ind, som det nu sker ved arbejdsministerens ændringsforslag. Jeg kan ikke helt overse konsekvenserne af et sådant ændringsforslag, men jeg er bange for, at det vil medvirke til en omgåelse af loven. I det hele taget er man jo altid bange for at begynde med disse undtagelser, for det viser sig, at når en enkelt gruppe bliver undtaget, så kommer der andre grupper, der melder sig

til, og så bliver det nemt undtagelsernes undtagelser osv. Det er altid farligt. Grundet på denne lovs korte varighed finder jeg ændringsforslaget overflødigt, og vi vil i kristeligt folkeparti stemme imod det.

Derimod mener vi i lighed med andre partier, at skal man håndhæve et forbud, så må det også klart fremgå, at der følger en straf-sanktion, hvis man overtræder loven. Vi kan derfor i kristeligt folkeparti tilslutte os ændringsforslaget, der går på sådanne sanktioner. At man så i nogle kredse, som vi også har hørt det i dag, vil råbe op om, at vi nu ønsker at kriminalisere lønmodtagernes klare ret til at forhandle og kræve mere i løn, ja, det har vi jo efterhånden lært at leve med. Alt kan jo misforstås og misfortolkes, hvis man har viljen til det.

Ud over det vil jeg gerne ganske kort have lov til at komme med nogle principielle betragtninger vedrørende den, om jeg så må sige, kriselovgivning, der skal gennemføres, for at den sanering, som må ske i dansk økonomi, kan finde sted.

Vi i kristeligt folkeparti ønsker at medvirke til en sanering af vort lands økonomi. At en sådan sanering er bydende nødvendig, har længe være kendt af de fleste ude i landet. Det kan derfor undre – det er muligt, der ikke er grund til min undren, det kan være, jeg har misforstået det, men derfor har jeg alligevel undret mig – at den tidligere finansminister, hr. Heinesen, for ikke så længe siden talte meget alvorligt om vort lands styren mod afgrunden. Var det virkelig først på det tidspunkt, den tidligere finansminister konstaterede dette? Sagen er jo den, at den kurs har vi holdt igennem flere år, hvilket bl. a. turde ses ud fra den kendsgerning, at vi i dag er så gældsatte, at vi skal ud og optage nye lån blot for at kunne klare renter og afdrag på vor kæmpegæld til udlandet. Efter mine begreber ville dette i en privat virksomhed blive betragtet som insolvens.

Vi har nu i en årrække gået og sagt til hinanden: tænk, om vi havde råd til at leve, som vi gør! For det har vi jo ikke haft, det viser de klare kendsgerninger i dag meget, meget tydeligt. For mig bliver dette velvældes omkostninger endnu alvorligere ved tanken om, at det bl. a. er sket på bekostning af hjælpen til udviklingslandene. Jeg bemærkede godt nok, at statsministeren i sin redegørelse i tirsdags oplyste, at vor u-landshjælp

[Poul H. Møller]

nu omsider var nået op på de stipulerede 0,7 pct. af nationalproduktet. Men det er altså også kun 0,7 pct., vi kan undvære i en verden, hvor to tredjedele af Jordens befolkning lever på eller under sultegrænsen. I en verden, hvor der dagligt, hver eneste dag året rundt, dør mellem 80.000 og 90.000 børn af underernæring. Og så tillader vi os endda herhjemme at tale om byrder, der skal bæres i forbindelse med en strammere indkomstpølitik for at bedre vor økonomi. Jeg synes nok, at ordet byrder og dets betydning bliver noget udvandet, noget devalueret, når man ser det i et lidt større perspektiv, en lidt større sammenhæng. Det kan være sundt at gøre det ind imellem.

Kristeligt folkeparti mener, at dette kortvarige forslag må følges op af nye forslag, der på længere sigt på afgørende måde kan bedre landets økonomi, kan nedbringe vor kæmpegæld til udlandet og igen skaffe arbejde til de mange ledige hænder. Som jeg sagde i min ordførertale ved første behandling af dette lovforslag, tror jeg, at der ude i befolkningen er en udbredt forståelse for de indgreb i vor dagligdag, som sådanne forslag nødvendigvis må medføre, blot man ser, at de byrder – som vi altså har valgt at kalde det – der lægges på os, bliver ligeligt og retfærdigt fordelt, så ligeligt og retfærdigt, som det nu er menneskeligt muligt, og at der tages et rimeligt og nødvendigt hensyn til de svageste i vort samfund.

Allerede ved fremsættelsen af dette kortvarige lønstopforslag var der mange, der protesterede, hvad der vel også var ventet. Efter mange års vellevned herhjemme er vi vist blevet et forkælet og forvænt folk, der piber og bliver sure, så snart vi ikke får lige, hvad vi peger på.

Vi er her i salen og ude i befolkningen mange, som oplevede besættelsesårene 1940–45. Det var en ret så barsk tid, men i de år oplevede vi et vidunderligt sammenhold, blandt de fleste da. Det var en streng tid, som vi skulle igennem, og netop sammenholdet, dette, at vi kunne hjælpe hinanden til at holde ud, gjorde disse år så menneskeligt indholdsrige, som de blev trods alt andet. Uden at jeg vil drage sammenligninger med denne tid, høres der ofte i dag tale om, at vi skal komme hinanden ved, og at vi skal vise solidaritet. Jeg har bemærket, at denne solidaritet ofte er rettet mod en per-

son, en gruppe, en bevægelse eller en nation, som ligger meget langt væk fra vore grænser. Det er også tilpas bekvemt, når det ligger så langt væk og man kan nøjes med at udtale sin solidaritet.

Hvad om vi nu i de kommende år prøvede at vise lidt af denne solidaritet imod vort eget land, det vil sige imod hinanden herhjemme. Tænk, om vi virkelig kunne stå sammen og løfte i flok! Jeg spørger bare: hvad med lidt tilbageholdenhed og lidt mindre egoisme? Det er muligvis utopi at tro, at en sådan solidaritet i en krisetid skulle kunne opstå herhjemme. Måske har vi været for forkælede i for lang tid. Alligevel håber jeg på, at et flertal, her i salen såvel som ude i befolkningen, kan blive enige om i nogle få år bare at skrue en lille bitte smule ned for blusset. For det er jo det, det drejer sig om, det er jo ikke de kæmpestore byrder, der skal lægges på folket.

Hvis regeringen virkelig har både vilje og evne til at føre den faste politik, der kan dreje skuden ind på den rette kurs, så vi i løbet af relativt kort tid kan begynde at se gunstige resultater heraf, tror jeg også, at de, som i dag er skeptiske og direkte modvillige, vil ændre indstilling og kunne være villige til at medvirke positivt til landets økonomiske genrejsning.

Lad os med andre ord fremover ikke længere leve på kredit, ikke længere leve over evne, men efter evne, så vort land igen kan blive gældfrit og konkurrencedygtigt. Dette vil kristeligt folkeparti medvirke til, og vi kan derfor stemme for det foreliggende lovforslag med de af mig anførte forbehold.

Ib Christensen (DR):

Den begrænsede effekt af dette lønstop, fik vi oplyst under udvalgsarbejdet, er således, at man regner med, at det, man sparer inden for hele den offentlige sektor, er et beløb på siger og skriver 30–35 mill. kr. For så vidt angår den private sektor kunne man overhovedet ikke opgive noget beløb i ellers indtrufne lønstigninger, som ville blive sparet. For dets skyld sætter man altså hele dette i værk, hele dette følelseladede lovkompleks, hvor vi må regne med en vældig reaktion også på længere sigt.

Dertil kommer, at der er helt åbenbare urimeligheder. Vi fik oplyst fra en delegation

[Ib Christensen]

fra de faglige klubber hos firmaet Brüel & Kjør, at man allerede i august måned fra firmaets side havde indregnet de lønstigninger, som skulle finde sted i november-december. Der er vel ikke noget at sige til, at medarbejderne i det firma føler sig noget brostholdne over et lovforslag som dette. Vi fik fra den samme delegation oplyst – og det gælder sikkert mange, mange andre arbejdspladser end den – at hvis den lovede andel i produktivitetsstigningen, en lovet andel, man har ret til ifølge gældende overenskomster, ikke indtræffer, så indtræffer der ikke nogen produktivitetsstigning. Det er ikke ligefrem det, landet har brug for i en situation, hvor det kniber med virksomhedernes konkurrenceevne. Sådant kan man påpege den ene urimelighed og skævhed efter den anden i virkningerne af en lovgivning som denne.

Jeg synes, arbejdsministeren skulle tage til efterretning, hvad der er sagt både fra højrefløjen her i salen og fra venstrefløjen, nemlig at man må kalde tingene ved det rette navn. Det kan ikke nytte noget, når regering og folketing ved lovdiktat fastsætter overenskomstvilkårene her i landet også i den private sektor, så at sige, at et brud på disse overenskomster, som er lovdikterede, ikke er noget, der er lovstridigt eller kriminelt, det er blot noget, der er overenskomststridigt. Når man som her vil gennemføre en lov, som ændrer på den bestående lov, som folketingets flertal vedtog i foråret, om forlængelse af overenskomsterne, så kan man ikke sige: ja men der er stadig væk kun tale om overenskomststridige handlinger, hvis man overtræder denne lov. Det er at bryde gældende lov. Retsforbundet vil selvfølgelig ikke drage den konsekvens, som nogle borgerlige partier til højre har draget, at så må vi også have nogle straffesanktioner, men det kan ikke nytte noget, og det undergraver også det faglige system, hvis man i den grad roder rundt på begreberne og kalder noget overenskomststridigt, når det faktisk af folketinget – desto værre – er fastlagt, at sådan skal vilkårene være.

Venstre og de konservative og centrum-demokraterne har stillet forslag om strafferetlige sanktioner. Det bebudede man allerede under førstebehandlingen. Her har vi et eksempel på, hvordan en gruppe af partier overhovedet ikke har villet lytte til de saglige op-

lysninger, de selv har udbedt sig desangående i udvalget. Man udbad sig ikke mindst fra den side oplysninger om, hvordan det var gået i Norge med pris- og lønstoppet og de strafferetlige sanktioner, der er dér. Så burde man tage konsekvensen, når man får de oplysninger. Det oplyses i bilag 6, som svar på spørgsmål 27, at der har været 1.306 sager omkring lønstoppet, men det tilføjes, at der kun i 75 tilfælde var tale om egentlige overtrædelser. Altså 75 tilfælde i forbindelse med en lovgivning gældende helt fra 12. september 1978 i Norge. Af de 75 tilfælde, hvor der var tale om egentlige lovovertrædelser – siger og skriver 75 – var der kun tale om tiltale-rejsning imod 16 firmaer, og der var endnu ikke i noget af disse tilfælde faldet dom. Selv om de ansatte – skriver man videre i svaret til udvalget – også kan anmeldes til politiet for alvorlige lønforhøjelser, havde det ikke været på tale at bruge loven på den måde.

Til trods for denne helt nøgterne og saglige konstatering af kendsgerninger farer disse partier, som kender disse ting og selv har udbedt sig disse oplysninger, videre med et ændringsforslag om bødesanktioner, hæftestraf, og hvad ved jeg. Det er aldeles uansvarlig optræden af partier, der ellers disker op med, at de er ansvarlige. Det er simpelt hen politisk pop og intet andet. Her ser jeg endda bort fra det principielt forkerte i at indføre straffebestemmelser i en lovgivning som denne.

Vi må selvfølgelig stemme imod disse ændringsforslag fra de borgerlige partier. Jeg skal slutte med at sige, at vi for så vidt angår ministerens ændringsforslag selvfølgelig vil stemme for. Det er en rimelig udtynding af loven, at man ikke vil stoppe faglig organisering. Jeg kan forstå, at man ikke vil stoppe faglig organisering i den periode, hvori loven gælder, men det skal bare ikke have nogen betydning, først efter lovens udløb. Vi fik opklaret under udvalgsarbejdet, at loven i og for sig godt rent lovteknisk kan forlænges. Vi får se, om det betyder, at der i lang tid fremover er sat stop for virkning af faglig aktivitet, men det vil den kommende tids begivenheder her i tinget jo afsløre.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg vil gerne starte med at takke for, at det her under anden behandling, som det

[Arbejdsministeren]

også fremgår af betænkningen, er blevet klart, at lovforslaget ved tredje behandling vil blive gennemført i den udformning, som regeringen har ønsket.

Jeg går ud fra, at vi i dag ved anden behandling med stort flertal vil vedtage det ændringsforslag, jeg har stillet, mens det ændringsforslag, der er stillet af venstre, konservative og centrum-demokraterne, tilsvarende vil blive forkastet med et stort flertal. Jeg takker for de mange tilkendegivelser, der har været om, at lovforslaget som sådant vil have et bredt flertal bag sig, når det kommer til afstemning ved tredje behandling.

Derudover skal jeg gøre nogle bemærkninger til de enkelte ordførere.

Jeg vil gerne starte med at takke hr. Bakholt for, synes jeg, et meget afbalanceret og klogt indlæg. Jeg kan desværre ikke helt på alle punkter sige det samme om hr. Enggaards indlæg.

Hr. Enggaard stillede mig det direkte spørgsmål: er det klogt ikke at have en direkte sanktion i de almindelige domstoles regie ud over de sanktioner, vi kender i forvejen, når man tænker på, sagde hr. Enggaard, at der formentlig bliver behov for lovgivning efter denne korte lovgivnings udløb? Jeg tror, det er et korrekt og fair referat af hr. Enggaards synspunkter. Jeg vil sige til hr. Enggaard, at det netop set på den baggrund er meget klogt, hvad regeringen gør, for det er ikke rigtigt, som flere ordførere har hævdet, at der ingen sanktioner er knyttet til denne lovgivning. Tværtimod vil jeg hævde, at det fagretlige system er et nok så effektivt sanktionssystem som de gældende sanktioner vedrørende prislovgivningen og de foreslåede sanktioner vedrørende prislovgivningen. Ved at foreslå nye og særprægede og utraditionelle og vanskeligt administrerbare og psykologisk uforklarlige sanktionsformer er man kun med til at underminere respekten for det fagretlige system. Det forstår jeg slet ikke at man vil tage ansvaret for. Man vil tværtimod skabe en så voldsom psykologisk reaktion over for et sådant uigennemtænkt, om end formentlig velment skridt, at det i virkeligheden vil bringe en mere permanent lovgivning i fare.

Jeg forstod på hr. Enggaard, på fru Grethe Fenger Møller og på CD, at man ikke ville stemme for mit ændringsforslag, og det må jeg tage til efterretning. Det er lidt overra-

skende, at især fru Grethe Fenger Møller påpeger, at hvis mit ændringsforslag bliver vedtaget, vil én lønmodtagergruppe blive stillet langt bedre end alle andre lønmodtagere – uden at gøre sig klart eller gøre folketinget klart, hvilken lønmodtagergruppe vi taler om. Det, vi taler om, er først og fremmest lavtlønnede kvinder på arbejdsmarkedet inden for handels- og kontorområdet, som i dag ikke er beskyttede af en gældende kollektiv overenskomst. Det, fru Grethe Fenger Møller, det konservative folkeparti, venstre og, forstod jeg, også centrum-demokraterne vil afskære den pågældende lavtlønnede, underbetalte, ubeskyttede kvindegruppe på arbejdsmarkedet fra, er at opnå normale overenskomstmæssige aflønningsformer. Det er klart, at overgangen fra ikke-overenskomstdækkede arbejdsvilkår til overenskomstdækkede arbejdsvilkår for denne arbejdsgruppe vil indebære en lønstigning. Ikke sådan, at man får fantastisk høje lønninger, men sådan, at man får den samme løn, som betales for tilsvarende arbejde til dem, der i forvejen er beskæftigede. Jeg tør næsten ikke bruge kvindesaglige argumenter i denne sammenhæng over for fru Grethe Fenger Møller, men hvis der overhovedet skal være mening skabt i begrebet solidaritet over for kvinderne på arbejdsmarkedet, er det fantastisk, at man vil afskære disse kvinder, som er meget dårligt stillet, nemlig kvinder inden for ikke-overenskomstdækkede områder på arbejdsmarkedet, fra at få gennemført overenskomster på disse felter.

Fru Grethe Fenger Møller siger: arbejdsministeren kom næsten som en politiker under en valgkamp og trak en eller anden karnin op af en hat i sidste ombæring, uden at folketinget er orienteret om baggrunden for det ændringsforslag, der her er stillet. Ja men hvad er kendsgerningerne, fru Grethe Fenger Møller? Kendsgerningerne er, at det over for arbejdsmarkedsudvalget direkte af mig blev oplyst, at det var en henvendelse fra Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, der foranledigede denne ændring, som i høj grad er påkrævet, ikke mindst af hensyn til de lavest lønnede og dårligst stillede kvinder på arbejdsmarkedet.

Jeg vil gerne sige til hr. Lawaetz, at det foruroliger ikke mig, at hr. Lawaetz deler min opfattelse af de ændringsforslag, der er stillet. Jeg tror, problemet for hr. Lawaetz

[Arbejdsministeren]

kan blive større, end det er for mig. Jeg tager det som udtryk for, at der hos hr. Lawaetz med baggrund i hans virke i arbejdsgiverorganisationerne og hans praktiske virke på arbejdsmarkedet er en forståelse for, at det ændringsforslag, jeg har stillet, er sagligt velbegrunder, og at det ændringsforslag, andre borgerlige partier end hr. Lawaetz' parti har stillet, kun vil fremkalde kaos på arbejdsmarkedet. Jeg tror, det er denne saglige forståelse fra hr. Lawaetz' side, der gør, at vi – fra hver vort udgangspunkt – kommer til at indtage det samme standpunkt.

Jeg vil gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg tror, hun overdriber en række af de konsekvenser for lønmodtagerne, lovforslaget kan have, også i forhold til de arbejdsløse og efterlønsmodtagerne. Fru Lilli Gyldenkilde og jeg har under udvalgsarbejdet haft mulighed for at udveksle synspunkter herom, og jeg har understreget, at da lovforslaget er så tidsbegrænset, som tilfældet er, vil det ikke have de store virkninger, som fru Lilli Gyldenkilde frygter.

Jeg er helt enig i det, fru Lilli Gyldenkilde har sagt omkring sanktionssystemet på arbejdsmarkedet, og hvilke konsekvenser en ændring ville have. Jeg vil også advare de borgerlige partier mod at presse et nyt særpræget og uforståeligt sanktionssystem ned over arbejdsmarkedet.

Jeg vil gerne sige tak til hr. Bolvig for indlægget. Regeringen deler hans synspunkt om, at denne stoplovgivning ikke får nogen virkelig mening, medmindre den følges op af en mere permanent lovgivning. Det er da også regeringens hensigt at fremlægge en ganske stram lovgivning, der betyder en fortsat kraftigt afdæmpet indkomstudvikling for alle indkomstgrupper, der betyder en stimulering af erhvervsudviklingen på basis af denne afdæmpede omkostnings- og indtægtsudvikling og prisudvikling, og som samtidig åbner op for en række af de reformer, som hr. Bolvigs parti og regeringen er enige om er nødvendige, hvis man skal give politikken perspektiv på lidt længere sigt og gøre den acceptabel i forhold til f. eks. lønmodtagernes organisationer. Jeg kan altså helt bekræfte over for hr. Bolvig, at det er regeringens hensigt at bruge denne stopperiode som angivet her fra radikal side under debatten.

Jeg tror, jeg har svaret fru Mimi Jakobsen på de synspunkter, hun fremførte, som jo

svarede meget nøje til dem, andre borgerlige partier har fremført.

Jeg forstod på hr. Tyroll, at hr. Tyroll lagde mere vægt på, hvad man sagde fra to lokale fagforeninger under enkeltforbund – som man vist godt, uden at komme i strid med sandheden, kan sige repræsenterer de allerhøjest lønnede mennesker i dette land inden for LO-området – end på den klare tilkendegivelse, der er kommet fra et enigt forretningsudvalg under Landsorganisationen, omfattende de lavtlønnedes organisationer, omfattende mennesker, der lever under det bevægelige lønsystem, omfattende de lavest lønnede tjenestemænds organisationer. Fra alle disse organisationers side – inklusive de organisationer, der ligger uden for LO, og som tegnes af FTF – har man vist forståelse for behovet for denne kortvarige stoplovgivning. For hr. Tyroll er dette uinteressant. Mere interessant er spredte henvendelser fra enkelt højt lønsgrupper. Det tager vi til efterretning.

Det er selvfølgelig ikke sandt, at alt fagligt arbejde sættes i stå som følge af denne lovgivning. Jeg vil gerne over for hr. Tyroll sige, at vi ikke har noget ønske, nogen plan, nogen tanke om at indføre et nyt sanktionssystem på arbejdsmarkedet, som ændrer det fagretlige system, som jeg i modsætning til hr. Tyroll er tilhænger af.

Jeg vil gerne sige til hr. Poul H. Møller, at jeg tror, vi stort set er enige om mange af de ting, som blev fremført fra kristeligt folkepartis side, herunder markeringen af, at der i befolkningen er en forståelse for nødvendigheden af disse skridt. Jeg tror, det er rigtigt, som det blev sagt fra hr. Poul H. Møllers side, men jeg vil gerne tilføje, at det er jo ikke blot lønmodtagerne, som skal vise denne forståelse og gøre op med hævdvundne forestillinger. Det må også være andre samfundsgrupper, hvis det skal kunne lykkes, som regeringen lægger op til og håber at det vil være muligt at gennemføre.

Jeg tror ikke, man skal lægge for meget i de tal, hr. Ib Christensen fæstnede sig ved, nemlig den direkte besparelse for den offentlige sektor af en kortvarig stoplovgivning. Jeg tror, stoplovgivningens vigtigste effekt er at bremse den løn- og prishamstring, som ellers ville blive gennemført, og som ville give en meget dårlig baggrund for de forhandlinger, der nu skal gennemføres med

[Arbejdsministeren]

arbejdsmarkedets og erhvervenes organisationer.

Til gengæld takker jeg hr. Ib Christensen for støtten til mit ændringsforslag og vil ligesom hr. Ib Christensen understrege over for de borgerlige partier de oplysninger, der ligger i besvarelsen til arbejdsmarkedsudvalget om de norske erfaringer med den særlige sanktionslovgivning, man har i Norge – og som man skal være opmærksom på supplerer et ikke nær så effektivt virkende fagretligt system som det, vi kender til i Danmark.

Må jeg slutte med at sige, at til trods for at vi kan være uenige om enkeltheder i ændringsforslagene, er jeg fortsat af den opfattelse, at det er et positivt træk, at et så bredt flertal, som tilfældet vil være omkring denne lovgivning, vil stå bag gennemførelsen ved tredje behandling. Det vil jeg gerne sige de pågældende partiers ordførere tak for.

Enggaard (V):

Arbejdsministeren var på ny inde på spørgsmålet om sanktioner og benyttede lejligheden til endnu en gang at afvise, at regeringen ville gå ind i den tankegang. Det samme gjorde hr. Ib Christensen med stærke ord, idet han henviste til tal, som er givet udvalget under dets arbejde, om erfaringerne fra Norge. Hvorfor er tallene for overtrædelser af en tilsvarende norsk lovgivning så relativt små? Det er de efter min opfattelse i første række, fordi man i Norge har sanktioner.

Jeg tror, man skal passe på ikke at kompromittere denne lovgivning. Det, der kan risikere at kompromittere lovgivningen – og dermed også mulighederne for en fornuftig videreførelse – vil være, hvis de lovlydige grupper føler sig holdt for nar i forhold til mere aggressive grupper. Det beder jeg arbejdsministeren tænke over, for vi skal jo videre efter denne dag.

Arbejdsministeren kan i dag godt glæde sig over, at han kan få vedtaget sine ændringsforslag og få afvist andre ved hjælp af skiftende flertal, som ikke har noget at gøre med den parlamentariske basis, regeringen til sin tid alligevel vil være nødt til at arbejde med.

Grethe Fenger Møller (KF):

Arbejdsministeren brugte ret stærke vendinger, da han afviste vores ændringsforslag om sanktionerne. Det er egentlig mærkeligt. Arbejdsministeren sagde bl. a., at forslaget var vanskeligt at administrere, at det var psykologisk uforklarligt. Det forstår jeg ikke, for hvad er det, vores ændringsforslag går ud på? Loven siger, at aftaler om lønstigninger er ugyldige. Vores ændringsforslag går ud på, at ministeren skal sikre, at loven bliver overholdt. Er det vanskeligt administrerbart, er det psykologisk uforklarligt? Så siger vi, at hvis loven bliver overtrådt, skal der være sanktioner, ikke i form af hæftestraf, som nogen har sagt her fra folketingets talerstol, men i form af bøde. Vi siger, der skal være et nævn, bestående af repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og et medlem udpeget af arbejdsministeren, der skal pådømme disse sager og kunne idømme en bøde, og at man, såfremt man er utilfreds med dette nævns afgørelse, skal kunne gå videre til det almindelige retslige system. Er det vanskeligt administrerbart, er det psykologisk uforklarligt? Jeg forstår ikke arbejdsministerens stærke afvisning.

Også hvad angår arbejdsministerens ændringsforslag blev der brugt mange ord på at forklare, hvad der skulle ligge i det. Jeg synes egentlig, at arbejdsministerens udtalelse i den forbindelse var fantastisk usaglig, hvis jeg må have lov til at sige det, for arbejdsministeren brugte som begrundelse for sit forslag, at det skulle komme lønmodtagere til gode, at det var ufaglærte, at det var kvindegrupper, og at det var kvinder, der var dårligt aflønnet, således at man, hvis man var imod arbejdsministerens forslag, altså også var imod, at disse ufaglærte kvindegrupper, der var dårligt betalt, skulle have en overenskomst og skulle have en ordentlig løn. Det er jo ikke det, det drejer sig om.

Når vi vedtager en lovgivning om lønstop, vil denne lovgivning gå ud over mange, og alle de, den rammer i gyldighedsperioden, vil føle, at det er uretfærdigt, at netop de bliver ramt af et lønstop. Måske skulle de have haft en anciennitetsstigning på det pågældende tidspunkt, og de vil føle, at det er urimeligt og uretfærdigt, at netop de bliver ramt.

Men hvis vi skal have et lønstop, må det også betyde, hvis loven overhovedet skal have nogen virkning, at dette lønstop er totalt, og det må også være afgørende, at lønstop-

[Grethe Fenger Møller]

pet rammer alle grupper i samfundet ligeligt. Vi ved fra de gange, hvor vi har forsøgt at føre indkomspolitik ved at fastlægge en ramme her i folketinget, og hvor det har været specielle grupper som tjenestemænd og funktionærer, der har været fastholdt i den indkomspolitiske ramme, mens der for andre grupper har været tale om lønglidning, hvor uretfærdigt det har virket, at denne indkomspolitik ikke har ramt alle grupper ligeligt.

Derfor er det vigtigt med dette lovforslag, at det rammer alle grupper ligeligt, og det kan ikke være meningen, at en enkelt gruppe, hvor dårligt den i øvrigt måtte være stillet, og hvor stor sympati vi end måtte have for dens krav, kan forhandle sig frem til at få lønforbedringer pr. 1. januar, når ingen andre grupper kan det. Jeg synes, det er fantastisk og usagligt, at arbejdsministeren enten ikke kan eller ikke vil indse dette.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det var et par bemærkninger fra arbejdsministeren, som gjorde, at jeg ikke kunne afholde mig fra at komme herop, for da jeg hørte ministerens flammende tale om kvinderne og om, at nu skulle kvinderne vel nok have, sad jeg og tænkte: gad vide, nej, det kan da ikke passe, at arbejdsministeren har glemt, det er en lønstoplov, vi taler om. Er der nogen, der bliver ramt af dette, er det kvinderne, men det var altså ændringsforslaget, han talte om. Uanset om det bitte ændringsforslag kommer igennem eller ej, er kendsgerningen, at kvinderne bestemte ingen penge får før efter den 1. januar. Lad os håbe, de får dem til den tid, og det er det næste, jeg gerne vil sige noget om.

Jeg er da glad for, at ministeren var enig med mig i, at de borgerlige forsøger at kriminalisere ved at komme med et ændringsforslag af denne art, og jeg vil gerne advare igen, for nu er her nogle flere i salen, og det er socialdemokraterne, jeg gerne vil advare. Det, jeg vil advare imod, er, at når man laver indkomspolitik på den måde, man hidtil har gjort det, og lønstoplov, som man har gjort det i dag, risikerer man, at de borgerlige ikke blot tager en hånd, men tager hele armen og måske det halve af skulderen med, så afholder jeg fra det!

Ministeren siger, at vi i udvalget har talt meget om, hvilke grupper der bliver ramt af dette. På længere sigt bliver nogle af de grupper, jeg har nævnt – altså de arbejdsløse, de, der får efterløn, og de, der går på sygedagpenge – også ramt, og lærlingekontrakter kan ikke opfyldes, hvilket jeg sagde i mit første indlæg.

Jeg har lige prøvet at regne lidt på det, og jeg står her med en oversigt fra Metal i København over lærlingesatser for mindstelønnen. Deraf kan man se, at en lærling, der går fra 3. års løn over på 4. års løn, skal have en lønstigning på 2,75 kr. i timen. Det betyder rent faktisk, at en sådan lærling får frataget over 100 kr. i denne periode. Det er altså ikke helt rigtigt, at det ikke kommer til at ramme skævt: det kommer til at ramme de dårligst stillede grupper uretfærdigt.

Tyroll (VS):

Jeg må konstatere, at det ikke kunne lykkes at få en erklæring ud af arbejdsministeren om, at socialdemokratiet klart vil afvise at betræde den vej, som de borgerlige her lægger op til i forbindelse med dette lovforslag. Det, at arbejdsministeren erklærer, at socialdemokratiet ikke har noget ønske osv. om det, er ikke nok. Det, der skal til, er at ministeren kommer herop og erklærer, at man aldrig nogen sinde kan tænke sig at socialdemokratiet rent faktisk vil gennemføre den slags skridt, at det er noget, man ikke agter at gøre. Det var en sådan erklæring, jeg ville have, og ikke det andet.

Så kan man sammenligne med de erklæringer, arbejdsministeren kom med i sit svar til hr. Enggaard, og det var jo noget med, at de fagretlige sanktioner, der er tale om, fuldt ud var lige så gode som de civilretlige, og at det derfor ikke var et spørgsmål, om det var det ene eller det andet sæt sanktioner, der skulle tages i anvendelse. Så er der bare spørgsmålet om, hvordan man nu pakker sagen ind, så man ikke får den psykologiske reaktion, som arbejdsministeren var så bange for, og som de borgerlige da måtte se man fik.

Men hermed får jeg også kun bekræftelsen på, at det, der er meningen med det, at en spade ikke skal kaldes en spade, det er noget med at sløre, at man rent faktisk lægger op til en kriminalisering. Det er jo ikke flintren-

[Tyroll]

de lige gyldigt i tilfælde af, at der er nogen, der har en lokal akkordaftale, som de opsiges, således som de ifølge de fagretlige regler kan, om de så kan aktionere for at få en ny aftale. Den mulighed bliver frataget dem med dette lovforslag, og det er ikke noget overenskomstmæssigt. Alligevel skal det hedde sig, at det er overenskomststridigt, fordi der ikke er noget lovligt formål. Det, at der ikke er noget lovligt formål, stammer fra den lovgivning, man er i færd med at lave her, og det er det, der gennemfører kriminaliseringen, og det skal så kaldes overenskomststridigt. Det er simpelt hen at tilsløre tingene for at undgå den psykologiske reaktion, som man var bange for det borgerlige forslag ville medføre. Det, at dette åbenbart udelukkende gøres til et problem om den ene eller den anden psykologiske virkning og ikke til et principielt spørgsmål om kriminalisering af de faglige kampe og aktiviteter eller ej, må vise os, at der altså ikke er nogen grænser for, hvad socialdemokratiet kunne tænkes at gennemføre i forbindelse med en fireårig aftale om, hvordan forholdene skal ordnes.

Arbejdsministeren sagde, at VS åbenbart hellere vil lytte til tilfældige fagforeninger rundt omkring, som udtalte sig om denne sag. Sagen er bare, at i de få dage, der er gået, har det åbenbart kun været de tilfældige smede på B&W, de tilfældige radiotelegrafister, SID, Nørresundby, og tilfældige mange andre, mennesker, der har haft mulighed for at reagere og give deres mening til kende. Flere vil ganske sikkert gøre det, og flere gør det på arbejdspladserne, uden at arbejdsministeren når at finde ud af, at der rent faktisk er en sådan holdning til stede.

Men alle disse tilfældige mennesker, som ikke er så betydningsfulde som dem, arbejdsministeren snakker med, nemlig toppen af de enkelte forbund, ønsker arbejdsministeren altså ikke at lytte til: de er alt for tilfældige, dem kan man ikke tage alvorligt, så dem snakker man ikke med.

Så siger arbejdsministeren, at det er de højtlønnede, der råber op. Men SID, Nørresundby, altså nogle af disse tilfældige mennesker, er det højtlønnede? Er det nogen, som har fået skrabet så meget til sig, at det ikke skulle være rimeligt, at de fører faglig kamp længere? De beklager sig over, at deres faglige aktiviteter bliver bremset igennem de lovforslag, der kommer her.

Ved førstebehandlingen bad jeg om at få et svar på, hvornår man forventede at komme med de løsninger, man lægger op til for øjeblikket. Det var helt umuligt at få et svar ud af arbejdsministeren. Det var helt umuligt at få at vide, hvad det ville sige, at man skulle ned under de konkurrerende lande i løn-niveau og indkomstniveau for at få en forbedret konkurrenceevne. Det var fuldstændig umuligt at få et bud på, hvad det egentlig ville sige. Socialdemokratiet viste ikke nogen klar holdning til disse ting. Ikke alene er det en fejlagtig politik, men det er altså en hovedløs politik.

I arbejdsmarkedsudvalget har vi nu fået svar om, at det ikke kan lade sig gøre at tilvejebringe kvantitative skøn, som muliggør en sammenligning mellem det danske og det udenlandske løn- og indkomstniveau, der giver et holdbart indtryk af konkurrence-mæssig stilling. Det vil sige, at der ikke er nogen som helst mulighed for at konstatere, hvad der er virkningen af det lovforslag, der bliver lavet her, og alligevel gennemfører man sådanne konsekvenser for det danske arbejdsmarked, vendt mod den danske fagbevægelse og dens aktiviteter rundt omkring. Jeg siger bare: velbekomme!

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Hr. Enggaard mente, at årsagen til, at sanktionssystemet i Norge ikke blev brugt særlig meget, var, at det overhovedet eksisterede. Jeg tror, det er en forkert udlægning. Jeg tror, det ligger i, at det er meget vanskeligt på arbejdsmarkedet at bruge sanktionssystemer, der forudsætter en undersøgelse gennem de politimæssige myndigheders tiltale-rejsning og pådømmelse ved de normale domstole. Jeg tror, at vi i det fagretlige system, som er opbygget mellem arbejdsmarkedets parter og hviler på en lang tradition, også for hurtig behandling, har et betydeligt mere effektivt instrument. Jeg tror, at man i virkeligheden fjerner den tillid til det fagretlige system, der er forudsætningen for dets opretholdelse, ved nu at foreslå – undskyld, jeg bruger udtrykket – overordentlig amatør-agtige sanktionsbestemmelser uden praktisk betydning. Man skader, hvor man formentlig har til hensigt at gavne, og det er det, jeg har advaret de borgerlige partier imod.

[Arbejdsministeren]

Så vil jeg sige til fru Grethe Fenger Møller, at jeg har gjort opmærksom på, hvad det er for igangværende overenskomstforhandlinger, vi ikke ønsker at stoppe, at det er en henvendelse fra Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, som netop drejer sig om lavtlønnede kvinders forhold inden for handels- og kontorsektoren. Det, det drejer sig om – fru Grethe Fenger Møller brugte vist udtrykket lønglidning – er ikke lønglidning, det er, at den pris, der er fastsat for et bestemt stykke arbejde i en kollektiv overenskomst, udstrækkes til alle. Det vil sige, at man giver andre, der ikke er overenskomstdækkede, den samme overenskomstmæssige betaling, som ligger i gældende overenskomster. Det er også set ud fra erhvervslivets konkurrencesituation en rimelighedshandling, at virksomheder, som underbetaler deres medarbejdere, ikke stilles konkurrencemæssigt bedre end virksomheder, der er undergivet overenskomstmæssige forhold.

Det, der ligger i forslaget, tror jeg ikke vil have helt den betydning, som fru Grethe Fenger Møller omtaler. Det, vi siger, er alene, at aktiviteter for at oprette overenskomster kan fortsætte, dog således, at lønforhøjelser tidligst kan træde i kraft efter stopperiodens udløb.

Jeg vil gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det er rigtigt, at det drejer sig om en lovgivning om stop for lønstigninger, men jeg tror, det er forkert, som fru Lilli Gyldenkilde siger, at det først og fremmest er kvinderne, der bliver ramt. Tværtimod er det først og fremmest kvinderne, som jo ofte er de lavestlønnede på faste lønssystemer, der har glæde af, at priserne standses, at den priseksplosion, der underminerer og ødelægger deres realløn, bliver standset; indkomstoppet er jo kun den ene side, den anden side er prisstoppet.

Jeg erkender, at der kan opstå problemer for lærlinge. Vi har løst problemet om overgangen til 18 år, og jeg kan sige til fru Lilli Gyldenkilde, at skulle der komme spørgsmål om mere varig lovgivning om dette, bliver vi nødt til at have opmærksomheden henledt på ikke at ødelægge lærlingenes overenskomster. Jeg tror, hr. Tyroll har fået så klar en erklæring, som han overhovedet kan ønske sig. Vi har intet ønske om, ingen planer om og kan ikke se det fornuftige i at indføre nye sankti-

onssystemer på arbejdsmarkedet ud over det fagretlige system.

Om de fagforeninger, hr. Tyroll refererede til i sit første indlæg, brugte jeg ikke udtrykket tilfældige, jeg sagde enkelte fagforeninger. Det var hr. Tyroll, der brugte udtrykket tilfældige, og dem, han refererede til, var ikke SID, Nørresundby, det var metalarbejderne, smedene på B&W Motor, og det var de københavnske typografer. Jeg tror, hr. Tyroll vil medgive mig, at det ikke er de allermest lavtlønnede grupper inden for Landsorganisationen, og det var alene det, jeg gjorde opmærksom på.

Vi lytter altid til, hvad enkelte fagforeninger siger, men man må nu engang respektere, at fagbevægelsen omfatter andet end enkelte arbejdspladser eller enkelte fagforeninger. Det er et samlet hele, og dette samlede hele har, som hr. Tyroll udmærket er orienteret om det, udtrykt forståelse for denne kortvarige lovgivning for at få tid til mere varige og nødvendige foranstaltninger på arbejdsmarkedet.

(Kort bemærkning).

Grethe Fenger Møller (KF):

Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, om han vil benægte, at der findes særoverenskomster, hvor der er aftalt lønninger, som er højere end dem, der gælder inden for normalområdet, og at disse særområder har mulighed for pr. 1. januar 1980 at indgå aftale om lønforhøjelse, således at de bliver anderledes stillet på to områder, nemlig både ved, at de har højere lønninger nu end gennemsnittet, og ved, at de i modsætning til andre grupper har mulighed for at få lønforhøjelse fra den 1. januar.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges med 112 stemmer mod 53.

§ 1, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af 2 nye paragraffer

forkastedes, idet 53 stemte for, 112 imod.

§§ 2-4

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af:

Forslag til lov om midlertidigt stop for priser, huslejer, takster, honorarer, udbytter m. v.

(Lovforslag nr. L 7. Fremsat 6/11 79. Første behandling 7/11 79. Betænkning 8/11 79).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Westh (S):

Udvalgsbehandlingen har bekræftet, at det er en meget stærk prislov, der her er tale om. Der kan vist dårligt laves en prislov, der ligger tættere på det totale prisstop. Når vi anbefaler en så stærk prislov, skyldes det, at de øvrige lovforslag, bl. a. det, vi lige har behandlet, også er meget skrappe. Venstre, de konservative og kristeligt folkeparti har stillet 2 ændringsforslag, og det 4. oppositionsparti til samme side, fremskridtspartiet, har også stillet 2 ændringsforslag.

Vi kan ikke anbefale nogen af ændringsforslagene. Nogle af dem svækker lovens hensigter, og andre vil besværliggøre lovens administration. Loven skal kun virke i meget kort tid, hvorfor det er nødvendigt med en enkel lov og en enkel administration.

SF har stillet et enkelt ændringsforslag. Forslaget går ud på, at også de regulerede huslejer skal undergives loven. Vi tror ikke, det vil have betydning, i hvert fald kun i meget begrænset omfang. Stoplovgivningen har til formål at sikre os, at udviklingen ikke løber fra os i den periode, vi skal bruge til at tilrettelægge den mere langsigtede politik. Da der ikke er nogen risiko for, at huslejen i det regulerede område løber fra os i planlægnings- og forhandlingsperioden, har vi ikke fundet det nødvendigt at inddrage disse huslejer under loven. Vi mener, at de huslejer, hvor der kunne blive tale om en uheldig udvikling, er inde under huslejestoppet.

Jeg skal anbefale folketetinget at stemme imod alle de stillede ændringsforslag.

Ellemann-Jensen (V):

Hr. Westh har så sandelig ret i, at det er en meget stærk prislov, og at det er tvivlsomt, om der nogen sinde har været lavet så stærk en prislov. Venstre har været villig til at acceptere en stærk prislov under hensyntagen dels til den begrænsede periode, dels til netop sammenhængen med det lønstop, der lige er blevet behandlet.

Men så må det også siges, at det under behandlingen af forslaget til lønstop ikke lykkedes at gøre dette forslag så seriøst og så troværdigt, som vi gerne havde set det. Samtidig må det sandelig også siges, at selv om det kun er en kort periode, denne prislovgivning skal virke, indeholder forslaget en række absurditeter, som vi må forsøge at få fjernet.

Det, der gør forslaget så skrap, er jo, at det overhovedet ikke er muligt at indregne prisstigninger, der kommer udefra. Det kan føre til situationer, hvor produktioner helt vil blive standset i danske virksomheder, og hvor det muligvis endda kan komme til at true danske virksomheders eksistens. Det er derfor, vi sammen med andre har stillet det ændringsforslag, der skal udvide den dispensationsmulighed, der allerede ligger i loven, således at det også bliver muligt for monopolmyndighederne at give dispensationer fra loven i de tilfælde, hvor man kan vise, at en sådan produktion eller eventuelt en hel virksomheds eksistens trues af de prisstigninger, der kommer udefra.